

Leren in de praktijk

Langs berg en dal

Elk jaar, als de hoeveelheid gras op de alpenweiden afneemt en sneeuw en ijs hun intrede doen, is het tijd voor de kudde de bergen te verlaten en terug te keren naar lageregelegene gebieden.

In de huidige tijd worden veel kuddes met een veewagen getransporteerd, in Longo maï wordt een groot gedeelte van de kudde te voet naar de Provence gebracht.

Zo trokken we drie weken lang met zeven mensen, zeven herdershonden, twee waakhonden, de lieve ezels en onze kudde van 500 schapen door regen, sneeuw en zon. We kiezen voor deze mogelijkheid om de dieren de kans te geven langzaam te wennen aan de veranderingen in klimaat en voedsel. Het gras in de Provence is bijvoorbeeld veel droger dan dat in de bergen. Belangrijk voor ons zijn ook de vele contacten met alle mensen die we onderweg ontmoeten.

De route via het dal van de Durance kennen we goed, want dit dal verbindt de spinnerij in Chantemerle met de coöperaties Grange neuve in Limans, de Cabrery in de Lubéron en de Mas de Granier in de Crau-vlakte. Langs deze route kunnen we op verschillende frequenties luisteren naar onze vrije zender Radio Zinzine en overal hebben we vrienden en bekenden.

Elk jaar trekken we langs dezelfde paden, boswegen en, af en toe, straten. We proberen zo veel mogelijk over de velden te lopen om het verkeer niet te storen en om zelf niet gestoord te worden. We ontmoeten andere schapenhouders, boeren, landeigenaren en dorpsbewoners. En we horen herhaaldelijk dezelfde vraag 'waar trekken jullie naartoe?' en dan het commentaar 'Maar dat is nog ver weg!'. Ja, het is ver en lang om deze 210 km te voet te gaan met onze schapen zonder ze te veel te vermoeien. Het is moeilijk genoeg voer en drinkplaatsen voor ze te vin-

den, elke inhaalmanoeuvre van een auto is gevaarlijk en de straat delen met gestreste mensen is gewoon niet leuk. Maar net zoals we een 'rolverdeling voor de straat' hebben waar we allemaal aanwezig zijn, hebben we ook een meer ontspannen 'rolverdeling paddenstoelen', waarmee we vaak een volle pan voor het avondeten bij elkaar krijgen.

We lopen door heerlijke streken, maar we zien ook elke mooie plek die weer kapot is gemaakt, wegen die versperd zijn omdat een nieuw huis, een nieuwe straat of iets anders is gebouwd. En dat alles voor het toerisme. Buiten het seizoen om liggen de dorpen in de vallei er uitgestorven bij.

Dit jaar wilden we tijdens de trektocht vooral de mensen steunen die zich inzetten voor het behoud van de natuur. Met de mobiele uitrusting van Radio Zinzine konden we de mensen uit het hoogstgelegene gedeelte van het Durance-dal drie keer aan het woord laten komen. In Briançon vertelden de bewoners over hun dagelijkse leven in een grensstad waar elke dag vluchtelingen vanuit Italië langstrekken. De vluchtelingen riskeren hun leven bij hun tocht door woestijnen, over zeeën en over bergen. Ze zoeken in deze stad bij de grens een onderkomen. Voor veel mensen is solidariteit met de migranten gelukkig vanzelfsprekend.

In het stadje La Roche de Rame ontmoetten we tegenstanders van de bouw van een hoogspanningsleiding tussen Gap en Briançon. De 'stroomsnelweg' die zo zou ontstaan is voor flora en fauna hoogst schadelijk, verwoest mooie plaatsen in het

Hoogste tijd: Luc leidt de schapen naar lageregelegene gebieden, waar het landschap nog groen is.

hoog- en middelgebergte en vernietigt bossen en wandelpaden waar we met onze schapen langstrekken. Bovendien wordt er een meer 'verbouwd' tot kiezelgroeve. Tot nog toe konden wij en onze schapen aan dat meer uitrusten, ons wassen en eruit drinken.

In de laatste radio-uitzending kwamen schapenfokkers en boeren aan het woord. Ze debatteerden over de veranderingen in het Europese landbouwbeleid, over de moeilijkheden die jonge boeren ondervinden als ze een bedrijf willen beginnen en over de voor- en nadelen van de traditionele schapenfokkerij.

Alle mensen die aan de uitzendingen meededen, konden een stuk met ons

meelopen, genieten van het rustige levensritme van de schapen en de maaltijden met ons delen.

In de coöperatie Grange neuve werd de aankomst van de kudde uitbundig gevierd. En de schapen vonden hun oude vertrouwde weiden terug.

Dankzij alle mensen die ons weiden ter beschikking stelden, ons een slaapplek aanboden en ons met allerlei andere zaken hielpen, konden we dit avontuur goed afsluiten. Hartelijke dank aan iedereen!

Ulli Schwendicke

Europa

Eeuwenoud en innovatief

Wol speelt al 6000 jaar een rol in de menselijke beschaving. In de moderne tijd zijn we dat een beetje vergeten, maar de innovatieve kracht van dit product en van de mensen die er mee bezig zijn, laat zien dat er nog genoeg toekomst in steekt.

De helaas overleden grootste Franse wol expert, Christian des Touches, formuleerde eens tijdens een cursus: 'De tijd tegenhouden, de materie een leidende rol toekennen, deze materie die altijd levend blijft, mooi is en capricieus, deze materie verbonden met de geest vormt een essentiële basis van intelligentie en cultuur.' In het verleden speelde wol een essentiële rol voor kleding en woning. In oude beschavingen zoals Mesopotamië was wol een ruilmiddel en een waardevol cadeau. In de 20ste eeuw nam de waarde van wol snel af, net als die van andere natuurlijke vezels. Na de Tweede Wereldoorlog begonnen de synthetische vezels de wereld te veroveren. Nylon, polyester, lycra en tientallen nieuwe materialen zijn tegenwoordig op de etiketten van onze kledingstukken te vinden.

Ze zijn licht, gemakkelijk te onderhouden, industrieel in onbegrensde hoeveelheden te vervaardigen op basis van aardolie, ze zijn goedkoop en ze krijgen genoeg reclame. Geen wonder dat wol is afgezakkt naar het niveau van 'dat ouderwetse spul dat kriebelt'...

De wol van Europese schapen ondervindt al een eeuw lang concurrentie van de geïmporteerde wol uit Australië, Nieuw-Zeeland, Argentinië... De grote kuddes van schaapsrassen die speciaal voor de kwaliteit van de wol zijn geselecteerd, leveren vezels van een gelijkmatige kwaliteit die geschikt is voor de industriële verwerking. De voormalige grote textielsteden Roubaix, Tourcoing, Verviers, Covilha en vele andere getuigen hiervan.

In Europa zijn de schaapskuddes

In La Roche de Rame wordt het verhaal van de tegenstanders van de aanleg van een hoogspanningsleiding direct via Radio Zinzine uitgezonden.

Fokkers van de groep Merilainos organiseren zelf het transport van de vachten, de verwerking van de wol en de verkoop van hun producten.

vaak klein, hebben verschillende vachten en de soms gekleurde vezels hebben een middelmatige fijnheid en voelen ruw aan. Kleine fabrieken die in de loop van de 19de eeuw langs de rivieren werden gebouwd verwerkten deze wol tot kleding, dekens en matrassen voor de regionale markt. Hun bedrijvigheid nam in het begin van de 20ste eeuw af en stopte in de loop van die eeuw. Het tijdperk van massaproductie, technologie en snelheid brak aan. De prijs die de schapenfokkers nu voor hun wol krijgen wordt bepaald door verafgelegen internationale markten. De coöperatieve structuren die vroeger greep hadden op de handel werden opgeheven. De enige uitzondering is de British Wool Marketing Board in Groot-Brittannië, een 'coöperatie in het land van het liberalisme'. In de landbouwscholen leren de toekomstige fokkers niet meer hoe ze de vachten moeten sorteren of de scheerplaats moeten installeren... Rond 2000 vinden er meerdere grote

crises plaats in de Europese vee­teelt. De controles op alle mogelijke niveaus nemen toe. Onbewerkte wol wordt als dierlijk bijproduct in de categorie 3 (weinig gezondheidsrisico) gecategoriseerd. De reglementaire procedure heeft betrekking op de identificatie en de etikettering van de wol, de uitrusting van transportvoertuigen, de handelsdocumenten, gezondheidscertificaten en transportvoorwaarden. Voor elke zending wordt een dossier bijgehouden. Het ziet er treurig uit voor de Europese wol!

Nieuwe koers?

Maar de tijd verandert ook. Woorden als ecologie en milieu worden gewoon, we praten over de bescherming van dierenrassen die bedreigd zijn door rationalisatie en productiviteitsnormen. Consumenten beginnen lokale producten te waarderen, korte circuits, regionale bijzonderheden... We zien nieuwe herders en fokkers opduiken, met een diploma biologie of natuurbescherming op zak,

op zoek naar een activiteit die niet alleen kantoorwerk vereist. Onder hen veel vrouwen. Allemaal zijn ze geïnteresseerd in wol, hebben er een nieuwe kijk op en lanceren veel creatieve ideeën.

De vereniging ATELIER-wol in Europa werd in 1989 opgericht door tien fokkers en wolverwerkers waaronder de spinnerij van Chantemerle. Andere 'activisten' op dit gebied zoals de SCOP Ardelaine of Lana Corsa sloten zich hier snel bij aan. Nu heeft de vereniging 250 leden, particulieren en verenigingen, in Frankrijk en in een tiental andere Europese landen. Duizenden mensen namen deel aan onze bijeenkomsten, cursussen, reizen, tentoonstellingen en informatie-uitwisseling. De vereniging staat voor diversiteit van schapenrassen en gevarieerde wol. Standaardnormen hebben hier geen plaats. De tentoonstelling 'Wools of Europa' die in 2010 is ontstaan uit een samenwerking van het ATELIER met een groep Italiaanse industriëlen, presenteert een honderdtal schaapsrassen uit 27 Europese landen. Tienduizenden bezoekers hebben de tentoonstelling in Frankrijk en Italië gezien. De catalogus is vertaald in 20 talen.

Om de onwetendheid over de stof wol tegen te gaan, biedt de vereniging cursussen aan over 'de beginselen van het werken met wol', geeft workshops aan studenten textiele design, leert fokkers hoe ze vachten moeten sorteren en classificeren, houdt stages over wol bij de opleiding tot schapsherder, biedt begeleiding aan voor jonge veetelers en geeft thematische lessen op basisscholen. In de loop der jaren hebben we vele barrières geslecht. Er zijn verbindingen ontstaan die geen grenzen kennen, met nieuwkomers in de landbouw en met mensen die al in de twaalfde generatie boeren, met kleine familiebedrijfjes die hun machines ondanks de crisis hebben behouden

en met grote moderne wol-industriëlen, met ervaren vakmensen en met kunstenaars die af en toe hyperin zijn, met ontslagen arbeiders in Kabylië, musea, kinderboerderijen, techniek-freaks en dromers. Er is geen gebrek aan confrontatie, de wol blijft een gemeenschappelijke passie. Nieuwe spinnerijen en textielateliers zijn opgericht. Maar alles is in beweging en fragiel. Een losse steek en de catastrofe is nabij. Op dit moment houden we ons vooral bezig met het onvermijdbare wassen van de wol. Er zijn weinig bedrijven die dit doen en er moeten ecologische oplossingen gevonden worden voor het grote verbruik aan water en energie dat met het wassen gepaard gaat. Een klein documentatiecentrum in de spinnerij van Chantemerle, een jaarlijks nieuwsblad, een website en films vormen de logistieke basis van het ATELIER – wol in Europa. De jonge leeftijd van de nieuwe leden is onze grootste kracht.

Marie-Thérèse Chaupin

Modeshow ter gelegenheid van de vernissage van de tentoonstelling Wools of Europe.

Cultuur

Muziek zonder grenzen

Afgelopen oktober hadden we de muziekgroep Bejarano & Microphone Mafia uit Duitsland uitgenodigd voor concerten en lezingen in Zuid-Frankrijk.

Drie generaties uit drie verschillende culturen en religies zingen traditionele verzetsliederen, gecombineerd met nieuwe rapteksten in het Jiddisch, Duits, Turks en Italiaans. Met haar 91 jaar zingt Esther Bejarano nog altijd tegen het vergeten van de Holocaust die ze als jong Joods meisje heeft overleefd in het vrou-

wenorkest van Auschwitz en daarna in Ravensbrück. In Duitsland wordt de groep door veel scholen uitgenodigd om het groeiende radicalisme onder de jeugd tegenwerk te bieden. We leerden Bejarano & Microphone Mafia kennen op het vredesfeest van mei 2015 in Demmin, de Mecklenburgse stad in de buurt van onze coöperatie Hof Ulenkrug, waar elk jaar op 8 mei de neonazi's marcheren om de slachtoffers van het Rode Leger te herdenken.

We waren ervan overtuigd dat de liederen van Bejarano & Microphone Mafia ook in Frankrijk een brug van het verleden naar het heden konden slaan. Met concerten in Marseille, Forcalquier en Arles wilden we aandacht geven aan racisme en antisemitisme, de situatie van migranten en de sociale samenhang in de maatschappij. We wilden verschillende generaties aanspreken en activisten uit meerdere landen uitnodigen. We wilden taalbarrières doorbreken en veel mensen gelegenheid geven met

Esther Bejarano, deze indrukwekkende getuige, in gesprek te komen. Institutionele structuren konden we niet overtuigen, maar door de samenwerking met Radio Zinzine, het Europese Burgerforum en de lokale culturele vereniging 'La boîte à ressorts' liepen we over van de ideeën. Grote belangstelling ondervonden we ook bij de docenten van een gymnasium in Marseille en de middelbare school in Forcalquier. Voor het publiek bij de concerten en voor de scholieren stelden we van te voren een kleine brochure samen met de titel 'Se souvenir de ce que des idées racistes sont capables de mettre en oeuvre – zich herinneren wat racistische ideeën teweeg kunnen brengen'. Hiervoor kregen we veel spontane ondersteuning, ook voor de artistieke vormgeving. De kleine tournee werd een groot succes. Met de concerten, discussies, lezingen en toespraken konden we in die drie dagen rond 250 scholieren en 450 volwassenen bereiken. Vooral de ontmoetingen tussen Esther Bejarano en de jongeren waren indrukwekkend. Als ze vertelde, kon je een speld horen vallen in de zaal en de Europese geschiedenis van

de jaren 30 en 40 werd grijpbaar. De scholieren waren allerm minst verlegen, ze stelden talrijke vragen aan Esther en dat zorgde voor een levendige discussie. Iedereen was zichtbaar onder de indruk van deze ontmoetingen en in de daaropvolgende weken schreven de 90 scholieren van de middelbare school in Forcalquier spontaan brieven aan Esther. Voor ons staat vast dat deze directe uitwisseling tussen generaties en het vertellen van de eigen geschiedenis echt zinvol is. Esther Bejarano kan de geschiedenis van de Holocaust op eenvoudige manier vertellen en vindt ook duidelijke woorden voor de maatschappelijke situatie nu. Ze raakt de mensen in hun hart en geeft ze moed zich in te zetten voor de maatschappij waarin ze leven. Voor ons was de persoonlijke ontmoeting met Esther, Joram en Kutlu in ieder geval een groot geschenk.

Karola Kolbe
Kathrin Morawitz

Zuid-Frankrijk

Een nieuw dak

Onze drang naar ontmoetingen, uitwisselingen en het laten horen van een fris tegengeluid is in deze donkere tijden niet meer weg te denken. Daarvoor moeten we af en toe onze handen flink uit de mouwen steken.

De Crau-vlakte, waar de Mas de Granier ligt, verandert snel. De landbouw is sinds jaren geïndustrialiseerd en komt niet tot bezinning. Logistieke centra schieten als paddenstoelen uit de eens vruchtbare grond. Grote bedrijven hebben enorme, hoog moderne kassen gebouwd waarin uitsluitend monocultuur bedreven wordt. Kleine boeren en tuinders zijn er nauwelijks meer te vinden. Op kapotte gronden staan bomen met bespoten vruchten.

De mensen die zich hier vestigen, nemen de verandering niet waar. Extreemrechtse overtuigingen spiegelen zich in de zon, hier in het zuiden van Frankrijk, en er is weinig schaduw te vinden. Er zijn maar een paar plaatsen waar een alternatieve cultuur zich een plaats heeft weten te bemachtigen, waar de mensen elkaar kunnen vinden zonder partijvlag. Omdat we ook op de Mas de Granier nog meer ruimte wilden scheppen voor mensen uit de omgeving, beslo-

ten we de grote zaal te renoveren en te isoleren. Het oude dak, voor een deel uit asbestplaten, moest compleet worden vervangen en op de betonnen fundering wilden we een houten vloer leggen. Het is bij ons weliswaar de meeste tijd warm, maar in de wintermaanden kan het door de mistral bitter koud worden. Meerdere bijeenkomsten kregen daardoor al een ijzig karakter.

Het hout voor het dak komt uit de bossen van Treynas, uit een streek die absoluut het tegendeel is van de Crau-vlakte. Deze bossen konden we redden voor kaalslag en in de loop der jaren zal hier een gezond en divers gemengd bos ontstaan. Door onze duurzame bosbewerking kunnen de komende generaties hier meer dan genoeg bouwhout vinden voor onze coöperaties en bevriende projecten. Van de Mas de Granier gingen twee jonge mensen een tijdlang naar Treynas om bij het zagen te helpen en de eerste timmermans-

De grote balken worden met de hijskraan opgetakeld.

kennis op te doen. Het ontwerp werd natuurlijk door de kenners uit Treynas getekend. Voor het bouwen zelf was echter zo veel tijd gepland, dat in die twee weken ook belangstellende nieuwkomers hun handen uit de mouwen konden steken. Er was genoeg te doen. De oude dakpannen werden er afgehaald, gesorteerd en de goede bewaard voor de bouw van een schuurtje. Delen van de oude dakstoel en resten van de isolatie gingen naar het afval. De hijskraan uit Grange neuve takelde de ene balk

na de andere in de hoogte en honderden lange spijkers moesten vanuit acrobatische houdingen in het hout worden geslagen. Een dikke laag houtwol laat de zomerse warmte buiten en houdt de gezellige warmte van de kachel in de winter binnen. Voor degenen die niet bij het bouwen konden meehelpen, waren het vooral de gezamenlijke ontbijten die het gevoel van eensgezindheid gaven.

Johannes Dahmke

Oost-Europa

Reisberichten

Afgelopen herfst organiseerden we voor een groep Zwitserse vrienden een reis naar projecten in Oost-Europa die door Longo maï gesteund worden. Twee deelnemers hebben hun indrukken van deze reis opgeschreven.

Tot voor kort had ik over Longo maï alleen gelezen en in een paar gesprekken iets meer gehoord en ervaren. Voor een bezoek aan een project ontbrak me de tijd. Maar toen ik met pensioen was gegaan, wilde ik meer weten. Ik schreef me in voor een reis naar projecten in Oost-Europa die door Longo maï gesteund worden.

De reis voor de 14 deelnemers was goed georganiseerd, informatief en doordrongen van een vrolijke, vriendschappelijke sfeer. Ter plaatse kregen we uitvoerige verhalen te horen. Onze vragen naar werk, organisatie, bedrijf, economische en sociale omstandigheden, opleiding, cultuur en persoonlijke perspectieven werden openhartig besproken en beantwoord.

Roemenië

Onze eerste stop was in het Roemeense Transsylvanië, in het dorp Hosman in het Harbachtal, in de buurt van de stad Sibiu. Het dorp is gebouwd volgens het patroon van de boerennederzettingen in Transsylvanië, met een hoger gelegen wekerk, symbool voor de onafhankelijkheid van de bewoners. Het landschap met de talrijke kleine velden, heggen, weiden en bosjes is in grote mate een natuurgebied op zich. Maar de streek loopt leeg. De mensen met Duitse wortels zoeken naar een beter leven in Duitsland, de jonge Roemenen trekken naar de stad. Enkele initiatieven proberen deze trend tegen te gaan en ze worden daarin gesteund door Longo maï.

We bezochten een bakkerij die zowel traditionele broden als nieuwe broodrecepten op de markt brengt. De kwaliteit van de producten is goed en het bedrijf heeft een stijgende omzet. Het graan voor het meel komt van de boeren uit de omgeving. Het wordt gemalen in de oude molen die weer op gang is gebracht. De kapotte dieselmotor is zorgvuldig gerepareerd en laat de oude molenstenen nu weer draaien.

Onze vrienden Gabi en Jochen van de vereniging Hosman Durabil voor het gebouw van de molen en de smederij van het dorp. Daarachter is het gemeenschapshuis in aanbouw te zien.

In de buurt van de molen wordt gebouwd aan een gemeenschapshuis met een grote ruimte, een keuken en kleinere logeerkamers. Op de nieuw opgezette lokale markt konden we zelfgemaakte producten kopen. Muziek- en dansevenementen vinden regelmatig plaats, wij namen met genoeg deel aan een groot feest op de dorpsplaats.

Ik heb geleerd hoeveel kracht en inzet er nodig is om levensomstandigheden te verbeteren. En hoe moeilijk het is met alternatieve ideeën en daden tegenover de heersende politiek stand te houden. Steun van buitenaf is dringend nodig.

Peter Eberhard

Transkarpatië

Ik kende al een paar coöperaties van Longo maï en was vijftien jaar geleden een keer in de Oekraïne geweest. In die tijd was de kaasmakerij nog in aanbouw en was er geen Longo maï boerderij.

De reis naar Oost-Europa afgelopen herfst was voor mij een goede gelegenheid m'n herinneringen op te frissen. Na het bezoek in Roemenië stond Nizjné Selisjtsjé op het programma. Daar werden we hartelijk ontvangen door onze gastgezinnen, die ons compleet verwenden met lekkernijen uit hun eigen stal en tuin. De kaasmakerij is een bloeiend bedrijf geworden, dat ondanks de crisis alle producten direct in de streek afzet. We bezochten de school, een groot gastverblijf dat bijna klaar is, een traditionele boerderij die melk levert aan de kaasmakerij, de boerderij in Zeleniy Haj met Oreste's varkensfok en worstmakerij en het huis van Jürgen, Olga en Tanja met de appelbomen en de appelpers. Samen beheren ze het culturele centrum in het dorp, waar theater en muziek voor kinderen en volwassenen wordt aangeboden. Wij hadden het geluk er een bruisend afscheidsfeest te beleven. We gingen ook nog op bezoek bij rondtrekkende schaapherders in het buitengewoon mooie landschap van de Karpaten. Een bijeenkomst met Maidanactivisten werd bekroond door een gemeenschappelijke traditionele goulash maaltijd.

Zo paradijselijk het platteland en de natuur me scheen, zo arm vond ik de stad Choest. Het verhaal van Natasja over haar netwerk voor de steun aan vluchtelingen raakte mij diep en getuigt van grote moed.

Wandelingen, observaties en gesprekken over de landbouw, een bezoek bij een lerares biologie die

haar theekruiden direct boven de bijenkisten droogt, veel informatieve, spannende uitleg van Jürgen, Oreste, Yolana en Udo. Een spannend mengsel van innovatie en traditie werd ons voor ogen getoond. De boeren in Transkarpatië hebben ongewild nog dat, wat wij hier in Zwitserland weer willen opbouwen, zoals bijvoorbeeld het handwerk in onze gemeenschapscoöperatie groenteteelt. Toch verlaten veel mensen hun

boerderij en gezin om als seizoenwerker in Kiev of Rusland geld te verdienen. Ze hebben betaald werk nodig in deze moderne wereld. Als Oekraïense staatsburgers voelen ze zich benadeeld en lijden ze onder de willekeur van overheid en instanties. Politieke veranderingen zijn moeilijk te verwezenlijken en er is moed voor nodig je mond open te doen. Deze reis heeft me gevormd en geroerd.

Franziska Löpfi

Jürgen laat de installatie zien voor het maken van appel- en groentesap, die twee jaar geleden in Zeleniy Haj werd gebouwd.

Nederland

Plant het voort!

Reclaim the Seeds is een jaarlijks terugkerend evenement waarbij steeds in een andere regio het uitwisselen van zaden en informatie wordt gecombineerd met discussie over politieke thema's en praktische workshops.

Het begon als protest tegen nieuwe Europese zadenwetgeving maar nu is het doel vooral om meer mensen betrokken te krijgen bij de strijd tegen patenten op gewassen en tegen de steeds verder toenemende macht van grote bedrijven in de landbouw. Met het evenement dragen we direct bij aan het in stand houden van de agrarische biodiversiteit en een robuuste, duurzame landbouw.

Op 4 maart 2017 vindt de zadenbeurs plaats in De Vasim in Nijmegen. Hier is voldoende ruimte voor een grote zadenmarkt waar oude, lokale, zaadvaste en anderszins bijzondere zaden, knollen en stekjes kunnen worden geruild, weggegeven en verkocht. Iedereen kan zijn eigen biologische zaadjes en stekjes meenemen naar de ruiltafels. Parallel aan de markt zijn er lezingen en workshops over onder andere het bewaren van zaden, permacultuur, zaden-netwerken, meerjarige eetbare planten en marktmonopolisering door Bayer/Monsanto en andere grote zaadbedrijven. Tijdens de dag is er deze keer extra aandacht voor actuele strijd tegen patenten op gewassen en voor een netwerk van Syrische stadslandbouwprojecten.

De dag erop, zondag 5 maart, kan iedereen meehelpen met de aanleg van eetbaar groen in Lent. Hier zijn recentelijk twee de ecologische woongemeenschappen IEWAN en Eikpunt aangelegd en nu gaan de bewoners zorgen dat het openbare groen in de wijk eetbaar wordt. Iedereen kan die dag de handen uit de mouwen steken en meehelpen. Ook zullen er fietsexcursies naar

biodiverse projecten in de omgeving plaatsvinden.

Zadenbeurs op zaterdag 4 maart:
Tijden: 10:30 aanvang, 16:30 einde.
Locatie: De Vasim, Winselingseweg 41, Nijmegen. (Half uur lopen vanaf station Nijmegen of 4 haltes met stadsbus 5. Met de auto aanrijden via de Latensteinweg). Prijs: een donatie.

Meewerkdag op zondag 5 maart
Tijden: 10:30 aanvang, 16:30 einde.
Locatie: Duitslandstraat 4, Lent (20 minuten lopen vanaf station Lent)
Prijs: een donatie (en liefst een lekkere, biologische, vegetarische bijdrage voor de gezamenlijke lunch).
Meer informatie over het evenement is te vinden op www.reclaimtheseeds.nl

International

Monsanto voor een burgerrechtbank

Op 15 en 16 oktober 2016 werd het multinationale concern Monsanto in Den Haag voor een internationale burgerrechtbank aangeklaagd. Achttien mensen uit Longo mai namen deel aan deze emotionele, onvergetelijke gebeurtenis.

Meer dan 750 mensen uit een dertigtal landen waren aanwezig. Rond 30 mensen getuigden voor de rechtbank over de schade die in hun landen en op hun boerderijen is ontstaan door het gebruik van genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) en pesticiden. De vijf gerenommeerde rechters die de getuigenissen afnamen, waren vroeger onder andere werkzaam bij het Internationaal Strafhof en het Europese Hof voor de rechten van de mens. De verhalen van de getuigen waren erg aangrijpend en omvatten vrijwel alle effecten die de producten van Monsanto hebben op mens, dier en milieu. In Sri Lanka bijvoorbeeld hebben talrijke mensen sinds het gebruik van het herbicide Roundup in de rijstbouw nier- en leveraandoeningen gekregen die tot dan toe in die streken onbekend waren. Sinds het allereerste gebruik zijn 24.800 mensen aan deze aandoeningen gestorven, terwijl er meer dan 69.000 ziek zijn geworden. Als gevolg hiervan verbood Sri Lanka als eerste land ter wereld de import, handel en het gebruik van Roundup. Een Franse boer vertelt hoe hij bij het gebruik van het bestrijdingsmiddel Lasso zichzelf zwaar vergiftigde. Alle gevaren bij het gebruik van deze herbicide waren op de verpakking niet expliciet beschreven, alhoewel Lasso in Canada al in 1985 van de markt was gehaald wegens z'n sterke giftigheid.

Mexicaanse imkers kunnen hun honing niet meer verkopen, omdat die verontreinigd is door het veelvuldige gebruik van Roundup in de genetisch veranderde mais- en sojajaculturen. Een gedelegeerde van een Indiase boerenverbond vertelde over de grootschalige opkoop van traditioneel katoenzaad in het hele land door Monsanto, waardoor de boeren gedwongen werden genetisch gemodificeerd zaaigoed te kopen. Een kaderlid van de Canadese gezondheidsinstantie beschreef de druk van Monsanto op instituties om de verkoop van een groeihormoon in de melkproductie in Canada door te zetten. In Europa, vertelde een Duitse toxicoloog, heeft de EFSA (European Food Safety Agency) kortgeleden besloten glyfosaat tot eind 2017 toe

te laten, onder invloed van de chemische industrie. Een wetenschappelijk medewerker van het Franse onderzoeksbureau Criigen legde uit dat veel wetenschappelijk onderzoek naar Roundup alleen maar naar dat ene bestanddeel glyfosaat kijkt. Roundup bestaat echter ook uit 1000 maal giftigere nevenstoffen zoals arsenicum en cadmium. In enkele maanden, misschien al in april 2017, zullen de rechters hun juridisch oordeel vellen. Dit oordeel kan wereldwijd klachten ondersteunen tegen multinationale concerns die de mensenrechten schenden en het milieu verwoesten. Het tweede belangrijke doel van het tribunaal was te wijzen op de noodzaak het internationale recht te veranderen zodat mensen die slachtoffer worden van de praktijken van grensoverschrijdende bedrijven een mogelijkheid hebben daadwerkelijk justitie in te schakelen. Françoise Tulkens, de voorzitter van de rechtbank, kwam in haar slotwoorden hierop terug en moedigde ons – de burgermaatschappij – aan deze verandering op te eisen: "Het is absoluut noodzakelijk de internationale normen voor de rechten van de mens verder te ontwikkelen. Als u dat niet doet, wie doet het dan? U moet het doen, u, de burgermaatschappij. Het recht wordt voor u gemaakt, niet voor de juristen of de wetboeken. Het recht wordt voor de mensen gemaakt die leven, die lijden."

Esther Gerber

PS. De slotrede van de rechter Françoise Tulkens, talrijke getuigenissen en foto's kunt u vinden op de website www.monsanto-tribunal.org

"En, kan ik dat nou eten of niet?"
"Wacht even, G, Glyf, Glyfosaat..."
(Boek: chemie-gids)

Colofon

Het Nieuws uit Longo mai verschijnt drie keer per jaar
Hoofdredactie: Babette Stipp
Productie: Michael Rössler, Ieke Dekker
Druk: Druckwerk 14, Dargun

Contactadres:
Stichting Pro Longo mai
Polanenstraat 79
1013 VS Amsterdam
Tel. 06 28 45 17 62
IBAN: NL86INGB0000314983
info@longomai.nl - www.longomai.nl

Le Montois, CH-2863 Undervelier
Tel. 0041 32 42 65 971

Grange neuve, F-04300 Limans
Tel. 0033 492 73 05 98

Hof Ulenkrug, Stubbendorf 68
D-17159 Dargun
Tel. 0049 39959 23881

Hof Stopar, Lobnik 16
A-9135 Eisenkappel
Tel. 0043 4238 8705